

Министерство на земеделието и храните

**Оперативен анализ
за основни земеделски култури**

(Бюлетин № 44/2023)

София, 15 ноември 2023 г.

Съдържание

1.	Проведени основни мероприятия в растениевъдството	3
1.1	Реколта от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно	3
1.2	Площи и производство на тютюн	3
1.3	Площи и производство на зеленчуци	4
1.4	Площи и производство от трайни насаждения	4
2.	Есенна кампания	5
3.	Външна търговия с основни земеделски култури	5
3.1	Зърнени и маслодайни култури	5
3.2	Плодове и зеленчуци	7
4.	Цени	9
4.1	Зърнени и маслодайни култури	9
4.2	Плодове и зеленчуци	10

Забележки: Материалът включва оперативни данни, които нямат статистически характер, а служат само като ориентир за текущото състояние на пазара, в т. ч.: оперативна информация относно проведените основни селскостопански мероприятия по данни от областните дирекции „Земеделие“, Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК), общински служби по земеделие и текуща информация относно товарите с основни зърнени и маслодайни култури, преминали границите на страната чрез основните пристанища.

1. Проведени основни мероприятия в растениевъдството

1.1 Реколта от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно

По оперативни данни, към 9 ноември 2023 г. продукцията от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно е респективно с 20,9% и 11,3% под нивото отпреди една година. Това е основно вследствие на получените по-ниски средни добиви от декар, като при слънчогледа се наблюдава и намаление на реколтираните площи.

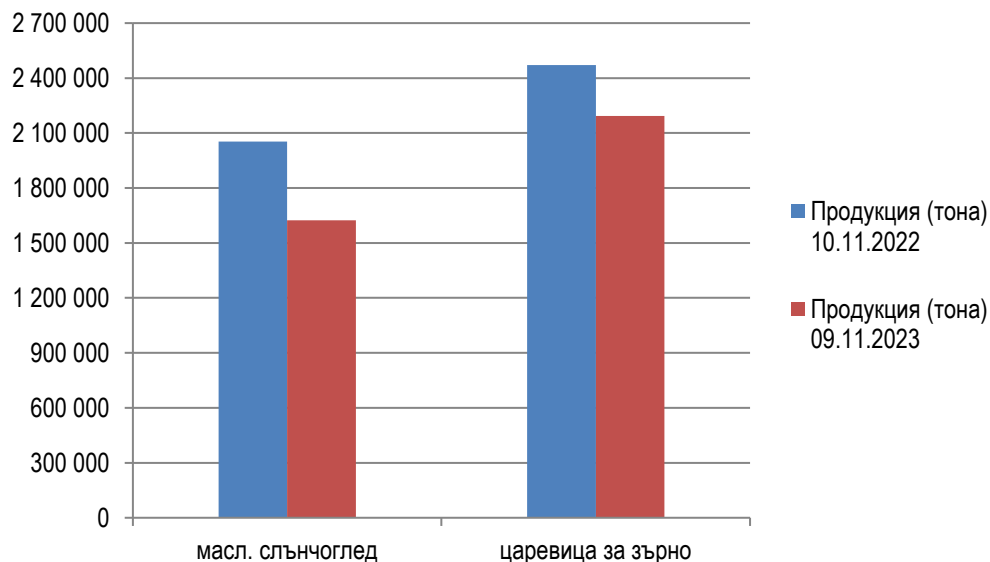
Реколта от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно към 09.11.2023 г., ха

	Площи за реколтиране, ха		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	Площи за реколтиране (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
масл. слънчоглед	913 618	860 039	913 054	860 039	2 052 796	1 623 214	225	189	-5,9%	-5,8%	-20,9%	-16,0%
царевица за зърно	524 590	534 872	519 059	521 173	2 471 863	2 193 459	476	421	2,0%	0,4%	-11,3%	-11,6%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ.

Забележка: Площите за реколтиране за зърно се изчисляват като от засетите площи се извадят пропадналите площи и площите, прибрани като цяло растение за фураж

Продукция от маслодаен слънчоглед и царевица за зърно към 09.11.2023 г. сравнено със същия период на 2022 г.

1.2 Площи и производство на тютюн

През последната седмица няма промяна в отчетеното производство на тютюн от реколта `2023. Прибраното количество „Ориенталски“ тютюн бележи ръст от 23,4% на годишна база, докато при типовете „Вирджиния“ и „Бърлей“ е налице намаление съответно с 6,4% и 16,2%.

Площи и производство на тютюн към 09.11.2023 г.

	Площи за реколтиране (ха)		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	Площи за реколтиране (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
Тютюн-Ориенталски	1 861	2 282	1 861	2 282	2 847	3 512	153	154	22,6%	22,6%	23,4%	0,7%
Тютюн-Вирджиния	588	431	588	431	761	712	129	165	-26,7%	-26,7%	-6,4%	27,9%
Тютюн-Бърлей	177	140	177	140	352	295	199	211	-20,9%	-20,9%	-16,2%	6,0%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ

1.3 Площи и производство на зеленчуци

Последните оперативни данни сочат увеличение на продукцията от полски домати с 12% спрямо година по-рано, благодарение на по-високия среден добив от единица площ. Съчетанието от намаление както на площите, така и на средните добиви, води до свиване на производството на пипер (със 7,3%), зеле (с 15%) и картофи (с 26,9%).

От началото на 2023 г. до момента в оранжерии са произведени с 15,2% повече домати и с 1,5% по-малко краставици в сравнение със същия период на 2022 г.

Площи и производство от зеленчуци, дини и пъпеши към 09.11.2023 г.

	Засадени площи (ха)		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	Засадени площи (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
Картофи	9 082	7 483	8 738	6 777	157 050	114 826	1 797	1 694	-17,6%	-22,4%	-26,9%	-5,7%
Зеле	1 506	1 412	1 220	1 068	23 990	20 384	1 966	1 909	-6,2%	-12,5%	-15,0%	-2,9%
Пипер на открито	2 296	2 248	2 267	2 246	40 682	37 694	1 795	1 678	-2,1%	-0,9%	-7,3%	-6,5%
Домати на открито	2 251	2 151	2 229	2 148	44 488	49 836	1 996	2 320	-4,4%	-3,6%	12,0%	16,2%
Домати в оранжерии	478	533	474	532	48 128	55 459	10 154	10 425	11,5%	12,2%	15,2%	2,7%
Краставици в оранжерии	462	427	461	423	50 783	50 027	11 016	11 827	-7,6%	-8,2%	-1,5%	7,4%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ

* вкл. и корнишони

1.4 Площи и производство от трайни насаждения

Прибирането на реколтата от трайни насаждения е към своя край. На този етап добитите количества винено и десертно грозде, ябълки, круши и орехи са с между 13,3% и 28,5% под нивата отпреди една година. При десертното грозде това се дължи изцяло на понижения среден добив от декар, а при останалите култури се наблюдава и по-малък размер реколтирани площи.

Площи и производство от трайни насаждения към 09.11.2023 г.

	Площи за реколтиране (ха)		Реколтирани площи (ха)		Продукция (тона)		Среден добив (кг/дка)		Изменение на годишна база, %			
	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	10.11.2022	09.11.2023	Площи за реколтиране (ха)	Реколтирани площи (ха)	Продукция (тона)	Среден добив (кг/дка)
ябълки	4 363	4 273	4 192	3 900	45 428	38 780	1 084	994	-2,1%	-7,0%	-14,6%	-8,3%
круши	622	558	618	550	3 624	2 900	586	527	-10,3%	-11,0%	-20,0%	-10,1%
орехи	8 564	8 053	8 215	7 076	8 154	5 828	99	82	-6,0%	-13,9%	-28,5%	-17,2%
лозя винени	31 403	29 227	31 373	29 150	171 341	148 627	546	510	-6,9%	-7,1%	-13,3%	-6,6%
лозя десертни	2 688	2 695	2 688	2 694	16 294	12 373	606	459	0,3%	0,2%	-24,1%	-24,3%

Източник: Оперативни данни от областните дирекции „Земеделие“, ИСАК и ОСЗ, обработени от МЗХ

2. Есенна кампания

Като цяло сеитбата на основните есенни култури за реколта `2024 се движи с по-бавни темпове спрямо миналата година. Към 09.11.2023 г. засетите площи с маслодайна рапица, пшеница, тритикале и ръж са в границите от 16,5% до 44,4% по-малко на годишна база. Засега единствено площите с ечемик нарастват - с 9,6%.

Засети площи с есенници към 09.11.2023 г. (ха)

	10.11.2022	09.11.2023	Изм., %
пшеница	1 093 077	897 887	-17,9%
ечемик	107 073	117 360	9,6%
маслодайна рапица	112 129	93 607	-16,5%
ръж	6 128	3 408	-44,4%
тритикале	10 801	7 061	-34,6%

Източник: оперативни данни от областните служби „Земеделие“, обработени от МЗХ

3. Външна търговия с основни земеделски култури

3.1 Зърнени и маслодайни култури

Износ на основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година юли - юни (пшеница, ечемик и рапица)

От началото на текущата 2023/24 пазарна година до 12 ноември 2023 г. през „Пристанище Варна“ ЕАД¹ са изнесени общо 935,1 хил. тона пшеница (в т. ч. 33,4 хил. тона през последната седмица), което представлява повече от трикратен ръст на годишна база. Още по-значително увеличение спрямо година по-рано (с над двадесет пъти) се наблюдава при експорта на ечемик през порта, макар за поредна седмица да не са преминавали товари със зърнената култура.

¹ През последните две пазарни години „Пристанище Варна“ ЕАД формира средно 22% от общия експорт на пшеница и ечемик от страната, 33% от този на рапица и 4% от този на слънчоглед.

**Износ на пшеница, ечемик и рапица
от „Пристанище Варна“ ЕАД, тона**

	01.07.2022 – 12.11.2022	01.07.2023 – 12.11.2023	Изменение на годишна база
пшеница	276 009	935 139	238,8%
ечемик	6 706	141 528	2010,5%
рапица	10 174	-	-

Източник: „Пристанище Варна“ ЕАД

Засега няма данни за експорт на пшеница, ечемик и рапица от реколта `2023 през „Пристанище Бургас“ ЕАД, опериращо на терминал Бургас – Изток 1.

По предварителни данни на НСИ (обхващащи цялата търговия със зърнени и маслодайни култури - по морски, речен и сухоземен път), през периода юли – август 2023 г. извън страната са реализирани 1 510,6 хил. тона пшеница, 169,7 хил. тона ечемик и 31,5 хил. тона рапица. Сравнявайки с аналогичния период на миналия сезон, износът на пшеница и ечемик нараства респективно с 49,6% и близо три пъти, а този на рапица намалява с 64,9%.

Износ на основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година септември – август (царевица и слънчоглед)

2023/24 пазарна година

Общо изнесеното количество царевица през Пристанище Варна от началото на септември до 12 ноември 2023 г. достига 52,2 хил. тона (в т. ч. 6,6 хил. тона през последната седмица), при липса на експорт по същото време на миналия сезон. Все още през порта не са преминавали товари със слънчоглед за износ.

**Износ на царевица и слънчоглед
от „Пристанище Варна“ ЕАД, тона**

	01.09.2022 – 12.11.2022	01.09.2023 – 12.11.2023	Изменение на годишна база
царевица	-	52 230	-
слънчоглед	2 227	-	-

Източник: „Пристанище Варна“ ЕАД

До момента не е отчетен експорт на царевица и слънчоглед – реколта `2023 от „Пристанище Бургас“ ЕАД.

2022/23 пазарна година

По предварителни данни на НСИ, през изтеклата 2022/23 пазарна година са изнесени общо 1 258,7 хил. тона царевица, с 22% по-малко на годишна база. Същевременно,

експортираното количество слънчоглед нараства с 16,3%, до 789 хил. тона.

Внос

2023/24 пазарна година

През последната седмица е отчетен първия внос на рапица през „Пристанище Варна“ ЕАД за пазарната 2023/24 година, в размер на 2 652 тона. На този етап през порта са внесени 9 046 тона слънчоглед.

От началото на юли 2023 г. до момента не е регистриран импорт на пшеница, ечемик и царевица през двете наблюдавани пристанища във Варна и Бургас.

Основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година юли - юни (пшеница, ечемик и рапица)

По предварителни данни на НСИ, през първите два месеца на пазарната 2023/24 година (юли и август 2023 г.) в страната са внесени общо 15,5 хил. тона пшеница и 23,9 хил. тона рапица, съответно с 69,5% и над два пъти повече спрямо година по-рано. Импортът на ечемик през периода е незначителен – 212 тона, при 3,7 хил. тона по същото време на миналия сезон.

Основни зърнени и маслодайни култури с пазарна година септември – август (царевица и слънчоглед)

2022/23 пазарна година

Общият внос на царевица за зърно за изминалата 2022/23 пазарна година спада с 58,3% на годишна база (до 43,9 хил. тона), а този на слънчоглед - с 42,2% (до 737,2 хил. тона).

3.2 Плодове и зеленчуци

По предварителни данни на НСИ, през периода януари – август 2023 г. в страната са внесени 202,5 хил. тона пресни зеленчуци и 255 хил. тона пресни плодове, което е съответно с 2,2% повече и с 5,1% по-малко в сравнение със същия период на 2022 г.

Внос и износ на пресни плодове и зеленчуци през м. януари - август 2023 г., сравнено със същия период на 2022 г., тона

Поток	Продукти	януари – август 2022	януари – август 2023	Изменение на годишна база
Внос	пресни зеленчуци	198 105	202 486	2,2%
	пресни плодове	268 766	254 957	-5,1%
Износ	пресни зеленчуци	24 797	24 205	-2,4%
	пресни плодове	57 781	45 473	-21,3%

Източник: данни на НСИ (предварителни данни за 2023 г.), обработени от МЗХ

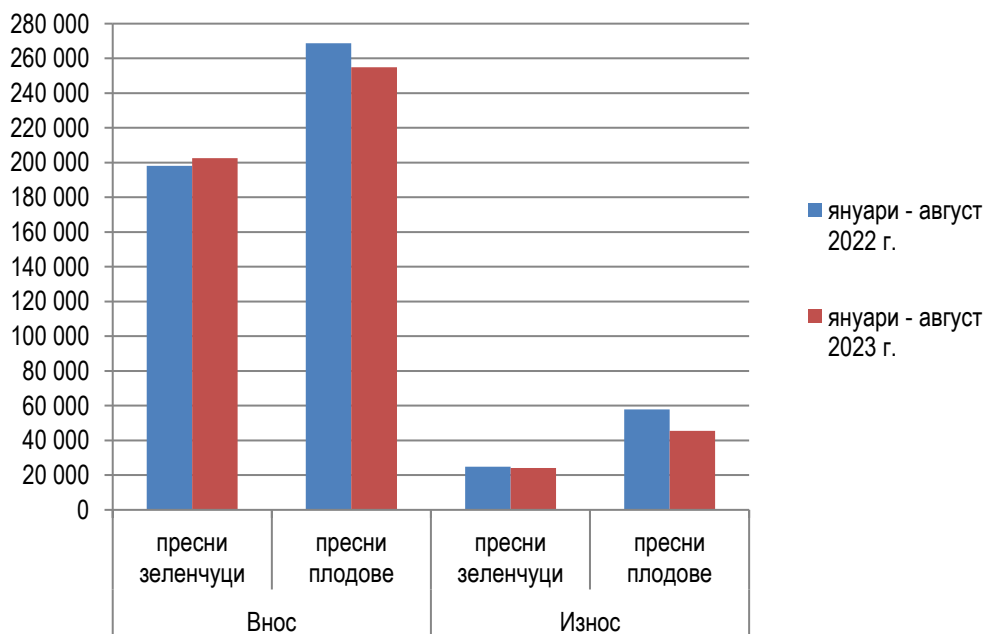
Бележка: „пресни зеленчуци“ включва търговията по тарифни кодове от 07010000 до 07099990, а „пресни плодове“ – търговията по тарифни кодове от 08010000 до 08109075.

Увеличението на общия внос на пресни зеленчуци се дължи основно на по-големите доставки на домати (с 4,5 хил. тона или 7,2%) и пиперки (с 2,8 хил. тона или 13,7%). Повече са и внесените краставици, тикви, патладжани, карфиол и броколи и бобови зеленчуци (основно грах) – с между 1,2% (краставици) и 23,7% (бобови зеленчуци). От друга страна, вносът на зеле спада с 1,9 хил. тона или 22,1%, а този на картофи, моркови и репи, лукови зеленчуци, марули и гъби – в рамките на 1,1% - 16,7%.

Близо половината от целия внос на пресни плодове през осемте месеца на 2023 г. се формира от цитрусови плодове и банани - общо 119,7 хил. тона, с 3,9% по-малко на годишна база. Сравнително голям дял заемат и доставките на ябълки (10,7%), които се свиват с 21,5%, до 27,2 хил. тона. Внесените количества черупкови плодове, круши, грозде, пъпеши и череша са от 1,4% (черупкови плодове) до три пъти (череша) над отчетените за същия период на 2022 г., докато понижение е налице при ягодите (с 0,6%), прасковите (с 1,5%), кайсиите (с 3,4%), сливите (с 13,3%), дините (с 15,2%) и вишните (с 39,3%).

През първите осем месеца на 2023 г. износът на пресни зеленчуци е в размер на 24,2 хил. тона, с 2,4% под нивото отпреди една година. По-сериозно намаление се наблюдава при експорта на пресни плодове – с 21,3%, до 45,5 хил. тона.

Внос и износ на пресни плодове и зеленчуци, тона

В сравнение със същия период на 2022 г. се отчита съществено намаление на експорта на краставици – с 1,3 хил. тона (20,3%) и картофи – с хиляда тона (73,2%). Реализираните извън страната количества зеле, моркови и репи, тикви, бобови и лукови зеленчуци и патладжан се свиват от 2,4% (зеле) до 67% (патладжани) на годишна база. Повече са изнесените домати (с 12,9%), пиперки (с 22,7%) и гъби (с 32,4%).

Регистрираният износ на пресни плодове за периода представлява до голяма степен реекспорт на продукти, които не са произведени в България, в т. ч. предимно цитрусови

плодове - 24,4 хил. тона, със 17,1% под нивото отпреди една година. При реализацията на черупкови плодове, дини, сливи и кайсии извън страната е налице намаление в границите от 8,5% (черупкови плодове) до 85,7% (кайсии) на годишна база. Експортът на боровинки, вишни, дюли и череша нараства няколкократно спрямо осемте месеца на миналата година, а този на праскови, ягоди, ябълки и круши – с между 1,1% (праскови) и 95% (круши).

4. Цени

4.1 Зърнени и маслодайни култури

Средно за страната, към 8 ноември 2023 г. се отчита леко седмично поскъпване на пшеницата (с 0,3% както за хлебната, така и за фуражната) и маслодайния слънчоглед (с 0,7%). Изкупните цени на царевицата и ечемика остават без промяна.

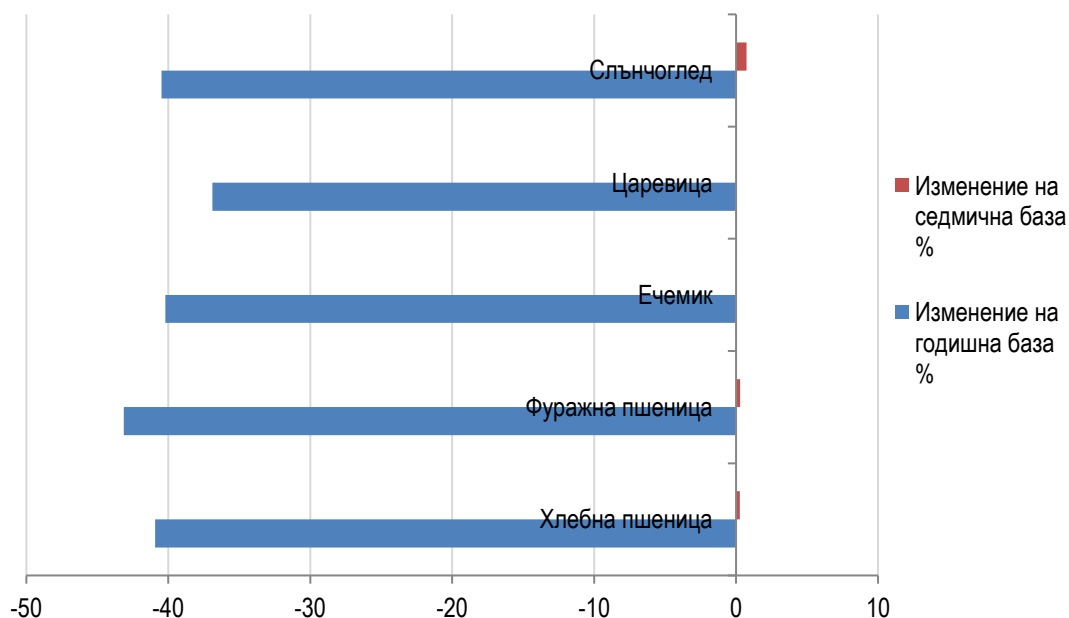
Средни изкупни цени на основни зърнени и маслодайни култури към 08.11.2023 г., лв./тон без ДДС

	09.11.2022	01.11.2023	08.11.2023	Изменение на годишна база %	Изменение на седмична база %
Хлебна пшеница	650	383	384	-40,9	0,3
Фуражна пшеница	633	359	360	-43,1	0,3
Ечемик	572	342	342	-40,2	0,0
Царевица	599	378	378	-36,9	0,0
Слънчоглед	1 139	673	678	-40,5	0,7
Рапица	*	*	*	-	-

Източник: САПИ ЕООД (средноседмични цени); изчисления на МЗХ

* няма данни

Изменение на изкупните цени на основни зърнени и маслодайни култури към 08.11.2023 г.

Основните зърнени и маслодайни култури се търгуват от 36,9% (царевица) до 43,1% (фуражна пшеница) по-евтино в сравнение с година по-рано.

4.2 Плодове и зеленчуци

При предлагането на едро на плодове и зеленчуци на тържищата се наблюдават разнопосочни колебания на цените спрямо предходната седмица. Средните цени на едро на вносните ябълки, картофите, десертното грозде и оранжерийните домати и краставици нарастват с между 0,6% и 9,2%. Поевтиняват зелето – с 1,1%, зеленият пипер – с 2,8% и червеният пипер - с 5,9%.

Средни цени на едро на основни плодове и зеленчуци към 10.11.2023 г., лв./кг

	11.11.2022	03.11.2023	10.11.2023	Изменение на годишна база %	Изменение на седмична база %
картофи	1,16	1,28	1,32	13,8	3,1
домати (оранжерийни)	3,25	3,26	3,48	7,1	6,7
домати (открити площи)	*	*	*	-	-
домати (внос)	3,04	*	*	-	-
краставици (оранжерийни)	2,60	2,29	2,50	-3,8	9,2
краставици (внос)	*	*	*	-	-
пипер (зелен)	1,85	1,76	1,71	-7,6	-2,8
пипер (червен)	2,38	2,22	2,09	-12,2	-5,9
зеле	0,93	0,94	0,93	0,0	-1,1
дини	*	*	*	-	-
пъпеши	*	*	*	-	-
праскови	*	*	*	-	-
череша	*	*	*	-	-
ябълки (внос)	*	1,80	1,81	-	0,6
сливи	*	*	*	-	-
круши	*	*	*	-	-
десертно грозде	1,97	2,27	2,36	19,8	4,0

Източник: ДКСБТ; изчисления на МЗХ

* няма данни

На годишна база, към 10 ноември 2023 г. се отчита понижаване на средните цени на едро на оранжерийните краставици (с 3,8%) и пипера (със 7,6% за зеления и с 12,2% за червения). Цената на зелето е равна на миналогодишната, а по-скъпо се предлагат оранжерийните домати (със 7,1%), картофите (с 13,8%) и десертното грозде (с 19,8%).

**Изменение на цените на едро на основни плодове и зеленчуци
към 10.11.2023 г.**

